

یادمان سبز (روز درختکاری)

روز درختکاری

درخت، موهبتی است که خدا آن را برای آسایش و آرامش بشر آفریده و فایده‌های فراوانی دارد و بسیاری از نیازهای انسان را برآورده می‌کند. دیدن مناظر زیبای درختان در طبیعت، دل و جان انسان را صیقل داده و آرامش خاصی بر قلب او حاکم می‌کند. همه ساله در کشورمان، از پانزدهم تا بیست و دوم اسفندماه، با عنوان هفته «منابع طبیعی» نام‌گذاری شده است. بیاید به مناسبت اولین روز این هفته به عنوان «روز درختکاری» با دست‌های سبز و پر توان، نهالی در دل زمین بنشانیم و بر زیبایی طبیعت بیفزاییم.

جشن دوستی

امروز، پانزدهم اسفندماه، روز شاد و به یادماندنی است. هر کسی از کوچک و بزرگ، می‌کوشد تا با کاشتن نهالی در دل خاک، نقش در پاکیزگی هوا و سرسبزی مناظر عمومی داشته باشد و با این کار، به پیشواز بهاری دل‌انگیز و با صفا برود. خورشید نیز با تابش گرم و پر نور خود، دست‌های مهربان شما مردم عزیز را همراهی می‌کند و درختان شاد و خوشحال، نظاره‌گر تلاش شما هستند. امروز، جشن دوستی انسان‌ها با طبیعت زیبا و با طراوت خداوند است.

نشانه‌های خدا

خداوند در آیات توحیدی قرآن، بر مسأله آفرینش گیاهان و درختان، و نیز ویژگی‌های متفاوت آن‌ها اشاره کرده، انسان را به مطالعه اسرار این موجودات دعوت می‌نماید. در آیاتی از سوره یس، وجود درختان نشانه روشنی بر وجود خداوند متعال شمرده شده و آمده است: «زمین مرده را برای انسان‌ها، نشانه‌ای است. ما آن را زنده کردیم و دانه‌هایی از آن خارج ساختیم و

آنان از آن می‌خورند. در زمین باغ‌هایی از نخل و انگورها قرار دادیم و چشمه‌هایی از آن بیرون فرستادیم، تا از میوه باغ‌ها بخورند، در حالی که دست‌های آنان هیچ نقشی و دخالتی در ساختن آن نداشته است. آیا شکر خدا را به جای نمی‌آورند؟»

ساختمان حیرت‌انگیز

درختان و گیاهان، در عین سادگی ظاهری، ساختمان درونی پیچیده‌ای دارند که می‌توان با مطالعه آنها، به بزرگی آفریننده‌شان پی برد. یکی از گیاه‌شناسان در این باره می‌گوید: «خدایی وجود دارد که از خلال قوانین ثابت و مرموزی که جهان گیاه و درخت را اداره می‌کند، از چند راه ظاهر می‌شود:

(۱) نظم و ترتیبی که رشد، تقسیمات سلولی و تشکیل اجزای مختلف درخت را به طور منظم انجام می‌دهد؛

(۲) هیچ ماشین دست‌ساز بشری، قابل مقایسه با ساختمان پیچیده یک درخت نیست؛

(۳) زیبایی ساقه و برگ و گل؛

(۴) تورات، به طوری که هر درختی، نظیر خود را تولید می‌کند.

این دانشمند می‌افزاید: «به عقیده من، این همه مظاهر، دلیل وجود آفریدگاری است که حکمت بالغه و قدرت نامتناهی دارد.»

پاداش درخت‌کاری

درختان، از پربارترین و زیباترین نعمت‌های الهی هستند و با توجه به آثار فراوانی که برای زندگی بشر و سایر موجودات زنده دارند؛ در دین مقدس اسلام، به امر درخت‌کاری اهمیت

بسیاری داده شده و همه مردم، به این امر خداپسندانه تشویق شده‌اند. پیامبر گرامی اسلام در این باره می‌فرماید: «هر کس درختی بکارد، هیچ حیوان یا انسانی از میوه آن استفاده نمی‌کند، مگر آن‌که برای وی صدقه محسوب شده و پاداش می‌نویسند.» هم‌چنین امام صادق علیه‌السلام در این زمینه فرموده است: «کشاورزی کنید و درخت بکارید؛ به خدا سوگند، مردم هیچ کاری حلال‌تر و پاکیزه‌تر از این ندارند.»

حفاظت از درختان

درختان، از منابع طبیعی و جزء ثروت‌های ملی هر کشوری به شمار می‌آید. در نتیجه، حفاظت و نگهداری از آن‌ها، وظیفه‌ای ملّی و همگانی است. افزون بر آن، پاسداری و توسعه این نعمت الهی، شکر و سپاس از خالق یکتاست. در آموزه‌های حیات‌بخش ادیان آسمانی، به ویژه دین مبین اسلام، فراوان به این امر توصیه شده است. رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: «هر کس درخت خرما یا سدّری را آب دهد، گویا مؤمن تشنه‌ای را سیراب کرده است.» نیز امام ششم شیعیان، حضرت صادق آل محمد علیه‌السلام، در این زمینه فرمودند: «درخت برای انسان آفریده شده است و او وظیفه دارد که آن را در زمین بنشانند و آب دهد و به آن رسیدگی کند.»

قانون حفظ جنگل

حفاظت از درختان و جنگل‌ها و جلوگیری از نابودی آن‌ها، نیازمند عزم همگانی است . متأسفانه عده‌ای افزون بر نابودی درختان پرشمار، اقدام به قطع گونه‌های کمیاب درختی نیز می‌نمایند. برای برخورد با این عده، مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۷۱، «قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی» را به تصویب رساند. در این مصوبه، درختانی از قبیل شمشاد، گون، گردو جنگلی، بادام وحشی، پسته وحشی، زربین، سرخدار، سرو خُمراهی،

فندق و زیتون طبیعی، جزء ذخایر جنگلی محسوب شده و وزارت جهاد سازندگی (جهاد کشاورزی فعلی) موظف است افزون بر حفاظت از مناطق استقرار این نوع درختان، متخلفان را به مراجع قضایی معرفی کند.

در اندیشه فرد

نهالی که در زمین کاشته می‌شود، پس از مدتی، به درخت تنومندی تبدیل خواهد شد که می‌توان از سایه و میوه و سایر فواید آن بهره برد. عده‌ای، درخت را تنها برای استفاده خود می‌کارند و اگر خود از آن بهره‌ای نبرند، اقدام به کاشت نهال نخواهند کرد. در حالی که در درخت‌کاری، افزون بر نفع شخصی، استفاده همگانی و پاداش اخروی آن را نیز باید در نظر گرفت. نقل شده است که پیرمردی نهال گردو می‌کاشت، به او گفتند: «عمر تو به چیدن میوه این درخت کفاف نخواهد داد. او جواب داد: دیگران کاشتند، ما خوردیم؛ حال ما می‌کاریم، دیگران بخورند. همچنین امام‌صادق علیه‌السلام در این زمینه می‌فرمایند: شش چیز است که مؤمن پس از مرگ از آنها بهره‌مند می‌شود، که یکی از آنها درخت‌کاری است.

وظیفه همگانی

یکی از برنامه‌های دولت در سال‌های اخیر، در راه توسعه فضای سبز کشور، کویزدایی و جنگل‌کاری ده میلیون هکتار زمین است. البته درخت‌کاری و گسترش فضای سبز، تنها به عهده دولت و روستاییان و باغ‌داران نیست، بلکه هر فرد ایرانی، در هر محیطی که مناسب باشد، خواه در باغچه کوچک خانه خود، یا جلوی مغازه و کنار کوچه و خیابان، اگر تنها یک نهال بکارد، میلیون‌ها درخت، بر شمار درختان این مرز و بوم افزوده خواهد شد.

تنوع درختان

خداوند در قرآن کریم، در سوره شُعْرَاء، به تنوع گیاهان و درختان اشاره کرده، انسان‌ها را به تفکر و اندیشه در این باره فرا می‌خواند: «آیا آن‌ها به زمین نگاه نکردند، چه اندازه در آن از انواع گیاهان آفریدیم؟»

تنوع گیاهان و درختان، به قدری در زمین زیاد است که برخی از دانشمندان، برای درخت خرما، بیش از سه هزار نوع، برای انجیر هندی، ۱۷۰۰ نوع، برای سیب، هفت هزار نوع، برای گل ثعلب ۱۲۰۰ نوع و برای قارچ‌ها یک صد هزار نوع نام می‌برند.

قدمت باغ

هنگامی که نامی از درخت به میان می‌آید و اوصاف این آفریده زیبای الهی، مجلس را می‌آراید، بی‌درنگ، باغ نیز در ذهن مجسم می‌شود. باغ، از دیرینه‌ترین روزگار وجود داشته و در همه تمدن‌ها، از جایگاه با اهمیتی برخوردار بوده است. در داستان‌های راجع به آدم و حوا علیهما السلام، این دو از بدو ظهور و خلقت، در جنت و باغ بوده‌اند. قدیم‌ترین اشاره به باغ‌های جهان، در برخی منابع تمدن‌های کهن چون مصر و چین دیده می‌شود.

گواهی درخت

درخت، از آفریده‌های زیبای خداوندی و یکی از مظاهر عظمت و قدرت پروردگار است که وجودش، افزون بر گواهی به یگانگی خالق هستی، نبوت پیامبر اکرم صلی‌الله علیه و آله را تصدیق کرد. در روایتی از امیرمؤمنان نقل شده که: «من با پیامبر صلی‌الله علیه و آله بودم. آن گاه سران قریش نزد ایشان آمدند و گفتند: ای محمد! ما از تو کاری را می‌خواهیم. اگر انجام دادی، می‌دانیم تو فرستاده خدا هستی. پیامبر فرمود: چه می‌خواهید؟ گفتند: این درخت را بخوان تا از ریشه کنده شده و در پیش تو بایستد. پیامبر صلی‌الله علیه و آله فرمود: خدا بر همه

چیز تواناست. سپس به درخت اشاره کرد و فرمود: ای درخت! اگر به خدا و روز قیامت ایمان داری و می‌دانی من پیامبر خدا هستم، با ریشه‌هایت از زمین درآی و به فرمان خدا در پیش روی من قرار گیر. امیرمؤمنان در ادامه می‌گوید: سوگند به پیامبری که خدا به حق او را مبعوث کرد، درخت با ریشه‌هایش کنده شد و با صدای شدید جلو آمد و پیش روی پیامبر صلی الله علیه و آله ایستاد و شاخه‌های بلند خود را، بر روی پیامبر صلی الله علیه و آله و من انداخت.

برتری میوه

نقش میوه در طراوت و شادابی انسان، نه تنها از نظر روشن و آشکار است. خداوند در قرآن کریم در دو سوره واقعه و طور با مقدم داشتن واژه «فَاكِهَه» به معنای میوه بر واژه «لَحْم» به معنای گوشت، به این موضوع اشاره کرده و میوه را بر گوشت برتری داده است. در بسیاری از آیات قرآن - که به توصیف بهشت پرداخته شده - از میان غذاهای بهشتی، روی میوه‌ها بیش‌تر تکیه شده است. در آنجا میوه‌های گوناگونی که دلخواه همه ذائقه‌هاست، وجود دارد، ولی از انگور، خرما و انار به صورت ویژه نام برده شده است. در روایتی از امام رضا علیه السلام انجیر، شبیه‌ترین میوه‌ها، به میوه‌های بهشتی معرفی شده است. علمی ثابت شده، که به تجربه نیز

نخلستان علی علیه السلام

امیرمؤمنان حضرت علی علیه السلام، پس از رحلت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، با دست مبارک خویش، چاه‌ها و قنات‌های بسیاری حفر می‌کرد که آثار آنها هنوز در حجاز باقی است و آب گوارایش با نام «آبار علی» یعنی چاه‌های علی علیه السلام مشهور است. ایشان سپس با آب آنها، نخلستان‌هایی بزرگ می‌ساخت، به طوری که توانست هزار بنده را با درآمد آن آزاد ساخته و مخارج زندگی فقیران را تأمین کند.

شگفتی‌های درخت از زبان امام صادق علیه‌السلام

امام صادق علیه‌السلام در سخنان گهربار توحیدی خود، برای یکی از اصحابش به نام مفضل چنین می‌فرمایند: «در آفرینش درختان بیندیش. از آنجا که درخت نیز بسان حیوان، همواره به غذا نیازمند است و از طرفی مانند آن دهان و حرکت ندارد، ریشه‌هایش در دل زمین فرو رفته تا مواد غذایی را به دست آورد. پس زمین، مانند مادر، پرورش دهنده آن است و ریشه‌ها چون دهان آن است که با آن‌ها غذا را از زمین می‌گیرد. آیا نمی‌بینی که ریشه‌ها مانند طناب‌های خیمه، به هر طرف از زمین دویده تا قامت بلند درخت را بر سر پا نگهدارد و اگر این‌ها نبودند، چگونه یک نخل تنومند و بلند و صنوبر و چنار بزرگ و تناور، در توفان‌ها و تندبادهای سهمگین بر پای می‌ایستادند. ای مفضل! در بوته‌ای ضعیف و ناتوان، همراه با میوه‌های سنگینی چون خربزه و هندوانه بیندیش و در حکمت و تدبیر این کار فکر کن. آن گاه که تقدیر بر آن شد که این بوته ضعیف، میوه‌های سنگین بار دهد، چنان مقرر گردید که بر روی زمین بگسترده. اگر مانند درخت می‌ایستاد، قادر به حمل این میوه‌های سنگین نبود و پیش از آن که میوه‌ها برسند، همه چیز درهم می‌شکست.»

تسبیح درختان

دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار	آفرینش، همه تنبیه خداوند دل است
نه همه مستمعی فهم کند این اسرار	کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند
فهم عاجز شود از حقه یاقوت انار	عقل حیران شود از خوشه زرّین عنب
نخل‌بندان قضا و قدر شیرین کار	بندهای رطب از نخل فرو آویزند
زیر هر برگ چراغی بنهد از گل نار	تا نه تاریک بود سایه انبوه درخت

تنظیم و گردآوری: واحد ایمنی بهداشت و محیط زیست